

**ÎNALTUL COMISARIAT AL NAȚIUNILOR UNITE
PENTRU REFUGIAȚI (ICNUR)
ȘI NOILE PROVOCĂRI ÎN ERA SCHIMBĂRILOR
CLIMATICE**

Valentin ROȘCA

Convenția din 1951 reprezintă fundamentul sistemului internațional de protecție a refugiaților care este viabil până în prezent. Comunitatea internațională prin acest instrument a reușit să facă o interacțiune prolifică și eficientă a protecției internaționale a refugiaților în caz de pericol iminent cu instrumentele internaționale privind protecția drepturilor omului și a libertăților de bază. Convenția din 1951 a stabilit criteriile de bază pentru determinarea statutului de

refugiat, printre care temerea bine întemeiată de a fi persecutată din motive de rasă, religie, naționalitate, apartenență, un anumit grup social sau opinie politică [1].

Definiția refugiatului din art.1A al Convenției din 1951 oferă motivele de persecuție care servesc în calitate de temeri pentru a părăsi țara de origine. Anume în jurul acestor motive de persecuție în permanență au fost duse negocieri aprinse, care în final au fost acceptate de către statele părți și, ulterior, aplicate la nivel național. Dreptul internațional contemporan nu oferă o definiție universal-acceptată a *persecuției* și nici Convenția din 1951 nu oferă nici o definiție în acest sens. Din art. 33 al Convenției din 1951, se poate deduce că o amenințare a vieții sau a libertății pe motive de rasă, religie, naționalitate, opinie politică sau apartenență la un anumit grup social constituie întotdeauna persecuție [1]. De asemenea, alte violări grave ale drepturilor omului – din aceleași motive – vor constitui persecuție.

În prezent, dificultatea apare atunci când persoanele caută un refugiu din cauza schimbărilor climatice globale. Acești oameni nu au un nume general acceptat – refugiații climatici, refugiații din mediul înconjurător sau refugiații ecologici, migranți ecologici și deplasările ecologice [2].

Cu siguranță că nimeni în ziua de astăzi nu poate privi știrile sau consulta ziarele, fără a conștientiza tragismul persoanelor deplasate/persoanelor deposedate de bunurile sale din cauza unor condiții climaterice de pe întreg globul pământesc [3, p. XV].

Această nouă categorie de persoane nu face obiectul unor criterii ale Convenției din 1951. Din nefericire, există cazuri în care acești oameni sunt în mod deliberat excluși din mecanismele care asigură o protecție internațională eficientă. Schimbările climatice nu afectează numai mediul, ci afectează în mod direct milioane de oameni și blochează activitățile guvernelor, economiilor din țări și amenință securitatea regională și chiar globală [2].

Aceste persoane sunt cele mai vulnerabile, cele mai sărace și sunt cel mai mult expuse măsurilor discriminatorii și de persecuție din partea diversilor actori statali și nonstatali.

Nu poate fi contestat faptul că problema protecției mediului este pe agenda statelor membre ale ONU de mai bine de jumătate de secol.

Comasarea necesității acordării unei protecții internaționale în cazul unor pericole iminente cu domeniul protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului este un succes remarcabil pe acest segment. Prin realizarea acestor acțiuni s-a reușit includerea solicitanților de azil/refugiaților sau altor categorii de persoane care cad sub mandatul Înalțului Comisariat ONU pentru Refugiați (ICNUR) să se bucure de protecția mecanismelor generale de protecție a drepturilor omului adițional celor create sub egida ONU în raport cu problema refugiaților. Aceste motive de persecuție sunt: rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social, opinie politică.

Prin Convenția din 1951, noul Birou al ICNUR a fost împuternicit cu atribuții relevante privind protecția refugiaților. Astfel, ICNUR a fost însărcinat, în mod tradițional, cu asistarea celor care caută refugiu de la război și represiune [4].

Potrivit Statutului său, adoptat de către Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 428 (V) din 14 decembrie 1950, ICNUR își extinde mandatul asupra oricăror persoane care erau considerate refugiat potrivit Acordurilor relevante semnate în cadrul Ligii Națiunilor, Statutului Organizației Internaționale a Refugiaților și Convenției din 1951 privind statutul refugiaților [5].

Luând în considerație temeiul legal prestabilit în acest sens prin prevederile deja existente ICNUR oferă ajutor doar persoanelor care au temere bine întemeiată de a fi persecutate pe unul din motivele inserate în art. 1A din Convenția din 1951. Standarde acceptate și aplicate la nivel naționale de către statele membre urmare a ratificării/aderării Convenției din 1951. De asemenea, aceste temeri sunt consacrate și prin alte acte internaționale cu caracter obligatoriu sau de recomandare (Convenția OUA privind aspectele specifice ale problemelor refugiaților din Africa din 1969 [6] și Declarația cu privire la refugiații de la Cartagena din 1984 [7]), care, în linii generale, reiterează aceste motive de persecuție menționate anterior.

Cu toate că prin crearea în 1945 a Organizației Națiunilor Unite au fost puse bazele mecanismului de protecție a drepturilor omului, soluționarea problemei refugiaților în dreptul internațional, chiar și astăzi milioane de oameni sunt obligați să fugă din țările lor din cauza temerilor bine întemeiate. Principala problemă în acest sens constă în faptul că ICNUR este deja copleșit de probleme care se încadrează în

definiția Convenției din 1951. Între timp, așa cum sa menționat deja, ICNUR trebuie să facă față provocărilor pe care nu le-a întâmpinat încă și una dintre aceste provocări constă în acordarea și protejarea efectivă a unei noi categorii de persoane care ar putea fi sub incidența mandatului UNHCR – refugiați ecologici/de mediu.

O caracteristică specifică a activității ICNUR a constat în necesitatea de a acționa strict în conformitate cu definiția „refugiatului” codificată la art. 1A din Convenția din 1951, găsită în Statutul UNCHR. În ciuda limitării geografice a „definiției refugiaților” din Convenția din 1951, ridicată în Protocolul din 1967, UNHCR a ajutat zeci de milioane de oameni să-și reînceapă viața [8].

Mai mult de 50 de ani, aplicabilitatea corespunzătoare din 1951 a fost asigurată cu ajutorul instrumentelor de bază privind drepturile omului. Problema refugiaților a fost una sensibilă, care a marcat întotdeauna întregul sistem de protecție internațională a drepturilor omului după 1945. Dezvoltarea protecției internaționale a drepturilor omului a completat în general și a mărit protecția oferită de Convenția din 1951, refugiații având dreptul la o gamă largă de protecție generală a drepturilor omului, acordată tuturor persoanelor în cadrul instrumentelor internaționale și interne privind drepturile omului [8].

Dilema apare în cazul în care, potrivit statutului său, ICNUR „... își asumă funcția de a oferi protecție internațională ... refugiaților care intră în domeniul de aplicare al prezentului statut ...” [5, cap. I, paragr. 1].

Condițiile precare din lume din a doua jumătate a secolului XX au forțat ICNUR să-și extindă mandatul la alte categorii de persoane. Având în vedere noile provocări cu care se confruntă omenirea în contextul schimbărilor climatice, ICNUR are o sarcină dificilă de a-și menține ritmul și standardele în aplicarea Convenției din 1951 pentru o nouă categorie de persoane - refugiați ecologici / ecologici.

Referințe:

1. Convention and Protocol relating to the Status of Refugees (1951). [On-line]: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>. (accesat la 28 iunie 2018).
2. TRIMARCHI, M. *What are climate refugees?*. [On-line]: <http://science.howstuffworks.com/environmental/green-science/climate-refugee1.htm>. (accesat la 28 iunie 2018).
3. Westra, L. *Environmental Justice and the Rights of Ecological Refugees*. Earthscan, London, 2009. 302 p.

4. Environment a Growing Driver in Dsiplacement of People. [On-line]: <http://www.worldwatch.org/node/5888>. (accesat la 28 iunie 2018).
 5. Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (GA Resolution 428 (V) of 14 December 1950). [On-line]: <http://www.unhcr.org/3b66c39e1.html>. (vizitat la 16 decembrie 2014).
 6. Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa (10 September 1969). [On-line]: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b36018.html>. (vizitat la 17 decembrie 2014).
 7. Cartagena Declaration on Refugees (22 November 1984). [On-line]: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b36ec.html>. (vizitat la 17 decembrie 2014).
 8. Ninette Kelley, Jean-Francois Durieux. UNHCR and Current Challenges in International Refugee Protection. [On-line]: <http://refuge.journals.yorku.ca/index.php/refuge/article/view/21312>. (accesat la 28 iunie 2018).
-